

VAN ZOOGBIG TOT SPEENBIG:

wat als...?

De problemen na het spenen zitten nog altijd vaak in de maagdarmpoort: diarree die ontstaat op 3 tot 8 dagen na het spenen met daardoor weer bijkomende klachten zoals te smalle biggen. Weer 1-2 weken later zien we vaak streptokokken-achtige problemen. Er is dan geen goed herstel van de biggen en er ontstaat sneller oorpuntnecrose. Met als resultaat minder verkoopbare biggen en meer biggen die als risico voor leverancier worden aangemeld.

Tekst: Otto Schreurs - adVee Dierenartsen • Beeld: Twan Wiermans

Eén van de kernpunten zit in het feit dat we het goed doen, misschien wel te goed. Er worden veel biggen geboren (vaak 17+) en ze moeten allemaal grootgebracht worden bij een zeug met ook maar 14 of 16 tepelpakketten (als ze allemaal functioneel zijn). De uitdaging begint dan al meteen met het geboortegewicht, de spreiding in één toom, het verdelen van de biest, de hoeveelheid biest, kwaliteit van de biest, vitaliteit van de biggen en van de zeug. Gemiddeld genomen: méér biggen, lager gewicht, méér spreiding, langer geboorteprocess, moeilijker om de biest goed te verdelen.

Op de geboortedag en ook zeker de dag erna geeft dit veel werk. Split-suckling toepassen is eigenlijk een must! En het is een hele kunst om dit goed te doen. Afgelopen jaar heb ik diverse keren een biestcheck uitgevoerd. En ik kom dan scores tegen waarbij de biggen te weinig immunoglobulinen binnen hebben gekregen, variërend van 3 van de 40 biggen (7,5 procent) tot wel 8 van de 40 biggen (20 procent). Natuurlijk is dit een vertekend beeld, want je onderzoekt zoiets bijna alleen

op bedrijven waar het niet lekker loopt, maar toch. Deze IgG-arme biggen zijn al in de kraamstal maar zeker direct na het spenen, een hele uitdaging. De lichter geboren biggen moeten extra energie krijgen, eventueel enkele keren een energiepompe, extra strooisel, een warmtelamp, vloerverwarming en zo mogelijk aanleggen aan de uier. Allemaal extra werk, maar wel dankbaar werk als het resultaat geeft.

Zoogperiode

En dan de verdere kraamstalperiode van de big tot aan het spenen. Vaak moeten na enkele dagen biggen afgeraapt worden omdat ze niet voldoende melk krijgen, of om andere redenen te ver achterblijven. Er worden pleegtomen gemaakt, maar daar moeten ook weer andere biggen voor doorgelegd worden, naar de rescue deck of eerder worden gespeend. Van deze biggen wordt zo de lengte van de zoogperiode duidelijk verkort en dan blijft onder andere het speengewicht achter. Daardoor is het speenproces voor zo'n big vaak moeilijker. Natuurlijk zijn er veel mogelijkheden om biggen in het zoogstuk te helpen, met

papjes, met melk, vaker kleine beetjes bijvoeren, melkcupjes of een nutrix-systeem. Deze hulpmiddelen oefenen de big in het opnemen en verteren van eten. Maar door de biggendruk aan de uier, door de zeugendruk vanuit de dracht, zal en moet er een keer gespeend worden. Het systeem 'de stal is nu eenmaal zo' is ook een feit. En vaak gaat dan toch een groot gedeelte van de biggen minder goed voorbereid naar de batterij. Ik schat in dat er vaak tussen de 10 tot 25 procent van de biggen te vroeg gespeend worden. En met te vroeg bedoelt de big: ik had eigenlijk nog wat ouder willen worden aan de uier, meer tijd willen hebben om te snappen hoe ik goed moet vreten en beter willen leren hoe ik het voer moet verteren.

Speenproces

Op de batterij, grondhokken en dergelijken, gaat het speenproces starten. Meestal worden de tomen gemengd, biggen worden gesorteerd in gelten, beren, borgen en/of gesorteerd op grootte. Het voersysteem wordt ook drastisch gewijzigd: de melkbar (zeug) met bijvoerbakje, wordt nu een ronde bak, een trog, brijvoer, buisbak met plateau, 1,

2 of 3 drinkbakjes en heel vaak ander voer. Het 'veilige' kraamhok (beschermd milieu, meestal warm klimaat) wordt een groter hok, met andere temperatuur, andere ventilatie en natuurlijk andere hokgenoten. Kortom, doe het maar goed. U als verzorger, en de zoogbig als speenbig.

In de praktijk

We hebben op verschillende bedrijven diverse acties ondernomen om het voor de big wat makkelijker te maken. Op een vermeerderingsbedrijf is bijvoorbeeld het zeugenaantal iets teruggebracht zodat er 1 kleine kraamafdeling (8 zeugen) eigenlijk permanent gebruikt kan worden als melkstal. De uitgeselecteerde kraamstalzeugen blijven hier meestal nog twee of drie weken met steeds de kleinste biggen van de week die anders gespeend zouden worden. Meestal zijn dat er 20 tot 30 van de 300-320 biggen die gespeend worden, dus zo'n 8 tot 10 procent van de speenkoppel. Als ze dan dus later gespeend worden, is hun start op de batterij geen probleem meer. Op desbetreffend bedrijf zie je nu ook dat er minder RL-varkens zijn en de uitval iets gezakt is. Ook de groei van de batterij is verbeterd. Maar de financiële impact is er natuurlijk ook. 20 zeugen minder zijn ook 640 biggen minder.

Op een ander bedrijf is doelbewust ingestoken om biggen te laten multi-sucklen bij 2 zeugen. Het tussenschot wordt na het behandelen op dag 4-5 weggepakt, extra voer en melkbakjes worden geplaatst en ongeveer 20 biggen per zeug. Hierdoor kun je meer biggen bij de zeug grootbrengen, heb je minder pleegzeugen nodig en blijft de zoogbig dus wel ongeveer 26 dagen in het kraamhok. Ook dan loopt het beter in de batterij.

De grootste klapper maak ik nu mee op een vierweken-bedrijf dat omgebouwd wordt naar een vijfweken-systeem. Om het systeem om te bouwen is de afgelopen vier maanden steeds vier dagen later gespeend. Het gemiddeld speengewicht was bijna 6 kilogram (op 18-20 dagen) maar is nu met vier dagen later spenen bijna 7 kilogram. In de oude situatie kreeg bijna elke gespeende batch te veel diarree na 6 tot 10 dagen en moest vaak een behandeling ingesteld worden. Van de afgelopen vier batches die dus later gespeend waren, kreeg slechts één groep diarree. Ik ben dan ook heel benieuwd hoe de biggen het gaan doen als er over twee maanden daadwerkelijk op 26 dagen gespeend gaat worden. Deze beslissing van de veehouder heeft natuurlijk flinke consequenties: 20 procent vermindering van

de zeugenstapel. Maar hier is doelbewust voor gekozen om van de batterijproblemen af te komen, het antibioticumgebruik te verminderen en het arbeidsgenot te verbeteren en dergelijke.

Toekomst

Dit zijn maar enkele voorbeelden die het voor biggen makkelijker maakten om het speenproces beter door te komen. Natuurlijk zijn er ook voorbeelden aan te halen, waar dit niet nodig is en waar het nu ook goed verloopt. Maar dan stel ik me altijd de vraag: als je het anders doet, zou het dan nog beter kunnen? En dat is een vraag die we toch vaker zullen moeten gaan beantwoorden. Zeker richting de nabije toekomst. De gemiddelde productie blijft maar stijgen, de druk om minder antibiotica te gebruiken zal ook blijven en zeer zeker omdat er enkele antibiotica verboden gaan worden (colistine).

En we kunnen en moeten ook nog kijken naar andere zaken, zoals spenen op 5 weken, elimineren van ziektekiemen, depop-repop, volledig andere huisvestingsconcepten en het lange staartenverhaal. Misschien zijn zaken daarin goed te combineren? Maar dat is voer voor een volgende schrijver... •

Het speengewicht van de biggen lijkt een graadmeter voor problemen later op de batterij.